

konvencija i Protokol), u kojoj je tražilac azila boravio ili kroz koju je prolazio, neposredno pre dolaska na teritoriju Republike Srbije i u kojoj je imao mogućnost podnošenja zahteva za azil, u kojoj ne bi bio izložen pro-gonu, mučenju, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili vraćanju u državu u kojoj bi njegov život, bezbednost ili sloboda bili ugroženi.

Sigurna država porekla je država sa liste koju utvrđuje Vlada, čiji je državljanin lice koje traži azil, a ako se radi o licu bez državljanstva, država u kojoj je to lice imalo prethodno stalno boravište, koja je ratifikovala i primenjuje međunarodne sporazume o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, u kojoj ne postoji opasnost od proganjanja iz bilo kog razloga koji predstavlja osnov za priznavanje prava na utočište ili dodelu supsidijarne zaštite, čiji državljani ne napuštaju svoju državu iz tih razloga i koja dozvoljava međunarodnim telima uvid u poštovanje ljudskih prava.

Imajući u vidu dve presude Upravnog suda kojima su poništena rešenja Komisije za azil, moglo se očekivati da će prvostepeni i drugostepeni organi u postupku azila u budućnosti prekinuti praksu sistematske zloupotrebe pravila sigurne zemlje, te da će u postupcima prethodno utvrđivati da li je u konkretnom slučaju treća zemlja zaista sigurna za tražioca azila odnosno da li u toj zemlji postoji efikasan i fer postupak azila. Ipak, i u 2014. godini, Kancelarija za azil nastavila je sa automatskom primenom koncepta sigurne treće zemlje.

Odredbe ZoA bi trebalo tumačiti tako da činjenica da je neka zemlja proglašena za sigurnu Odlukom o sigurnim trećim zemljama, predstavlja oborivu pretpostavku, odnosno organ koji odlučuje u postupku azila ne sme da se zadrži samo na pretpostavci da će se prema podnosiocu zahteva u trećoj zemlji postupati u skladu sa standardima Konvencije o statusu izbeglica, već mora da utvrdi na koji način vlasti sigurne treće zemlje primenjuju svoje propise. Prilikom donošenja odluke organi koji odlučuju o zahtevu za azil bi u obzir morali da uzmu sve relevantne izvore poput izveštaja UNHCR, nevladinih organizacija, ili odluke međunarodnih sudskih tela za zaštitu ljudskih prava na prvom mestu Evropskog suda za ljudska prava. Ovaj stav zauzeo je i Ustavni sud Srbije koji, iako još uvek nije utvrdio povredu *non-refoulement* načela ni u jednom slučaju, ne ističe da zabrana proterivanja i druge relevantne odredbe Zakona o azilu „upućuju na zaključak da se lista sigurnih trećih država, pored ostalog, formira i na osnovu izveštaja i zaključaka Kancelarije Visokog komesarijata za izbeglice. Takođe, ovaj sud ocenjuje da izveštaji te organizacije doprinose korigovanju postupanja nadležnih organa Republike Srbije u primeni Zakona o azilu, u tom smislu da se zahtev za azil neće odbaciti iako osoba dolazi iz sigurne treće države koja je na listi Vlade, ukoliko ta država postupak azila primenjuje na način suprotan Konvenciji. “Uprkos ovom stanovištu Ustavni sud Srbije je pokazao veliko nepoznavanje ove pravne oblasti i u dve odluke, sa kontradiktornim obrazloženjem, potvrdio zakonitost načina koji koncept sigurne treće zemlje primenjuju nadležni državni organi koji odlučuju o zahtevima za azil.

Upozorenje Visokog Komesarijata za izbeglice UN iz 2012. godine da, s obzirom na trenutno stanje u sistemu azila, Srbiju ne bi trebalo smatrati sigurnom trećom zemljom i poziv državama članicama Konvencije da tražioce azila ne vraćaju u Srbiju po tom osnovu⁵⁵³ ostali su nepromenjeni u 2014. godini.